

ÇEVRE VE ŞEHİRCİLİK BAKANLIĞI
MEKANSAL PLANLAMA GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

**ARDAHAN-KARS-IĞDIR-AĞRI PLANLAMA BÖLGESİ
1/100.000 ÖLÇEKLİ ÇEVRE DÜZENİ PLANI PLAN
DEĞİŞİKLİĞİ RAPORU**

İÇİNDEKİLER:

1. GİRİŞ	3
2. PLAN DEĞİŞİKLİĞİNİN AMACI.....	4
3. ARDAHAN-KARS-IĞDIR-AĞRI PLANLAMA BÖLGESİ 1/100.000 ÖLÇEKLİ ÇEVRE DÜZENİ PLANI VE DEĞİŞİKLİĞİ KARARLARI	4

1. GİRİŞ

Çevre Düzeni planları dengeli ve sürekli kalkınma amacına uygun olarak ekonomik kararlarla ekolojik kararların bir arada düşünülmesine imkan veren, rasyonel doğal kaynak kullanımını sağlamak üzere kalkınma planları ve varsa bölge planları temel alınarak yapılan ve tarım, turizm, konut, sanayi, ulaşım vb. genel arazi kullanım kararlarını, politika ve stratejilerini belirleyen, bölge veya havza bazında hazırlanan, plan hükümleri ve plan açıklama raporuyla bütün olan üst ölçekli fiziki planlardır.

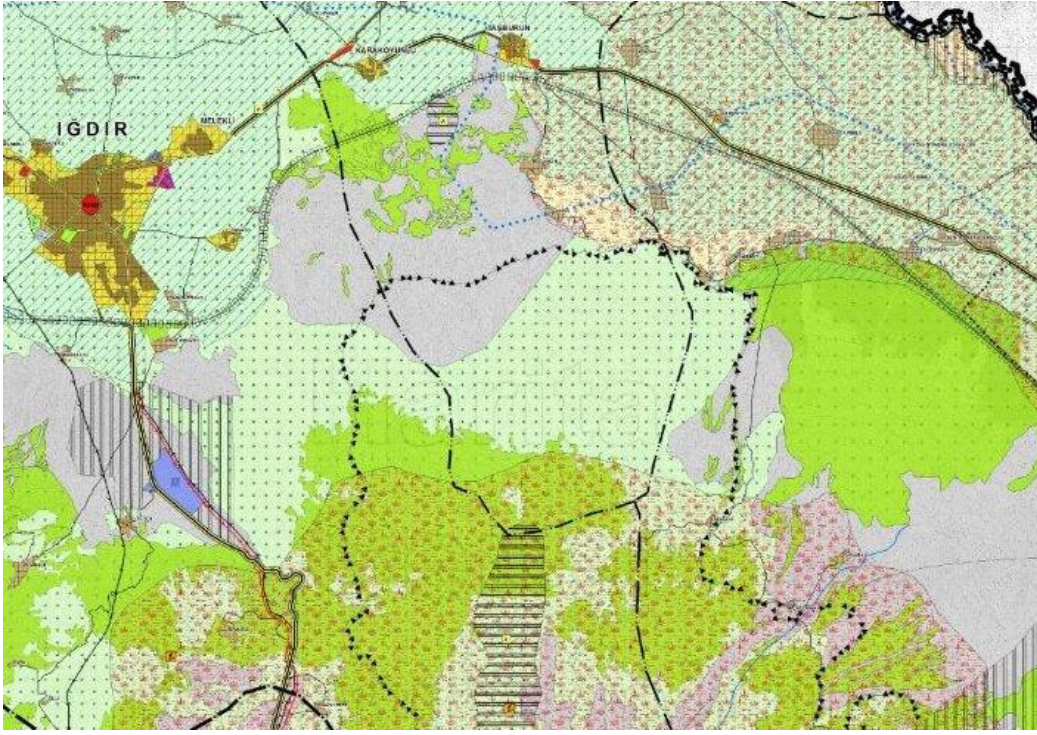
Ardahan-Kars-Iğdır-Ağrı İlleri'nden oluşan planlama bölgesi ülkemizin kuzey doğusunda bulunmaktadır. Bölgenin yüzey şekillerinde dağlar, platolar, yaylalar, ovalar ve nehirler geniş yer tutmakta olup bölge illerinin rakımları genel olarak yüksektir.

Ağrı 1640 mt. Ardahan 1800 m. ve Kars 1768 m. rakıma sahipken bölgede mikro klima özelliği gösteren Iğdır ili ise 800 – 900 mt. rakımda bulunmaktadır. Bu durum Iğdır ili hariç kış koşullarının uzun ve ağır geçmesini beraberinde getirmektedir. Iğdır ise, Akdeniz iklimi özelliği göstermektedir.

Tarım ve hayvancılık bölgenin temel geçim kaynağını oluşturmakta olup yüksek platolarda geniş otlak alanları bulunan bölgenin sahip olduğu coğrafi yapısı hayvancılık için avantaj sağlamaktadır. Ancak bölgede kış mevsiminin uzun sürmesi tarımsal üretimi etkilemektedir. Tarımın büyük oranda doğa koşullarına bağlı olması bölgenin tarımsal üretimini ve gelişmesini etkilemektedir. Aynı zamanda bölge içinde görülen mekânsal farklılıklar, tarımsal üretim çeşitliliğini ve seviyesini değiştirebilmektedir. İklim koşulları, coğrafi yapı, pazara yakınlık gibi etkenler bu farkların ortaya çıkmasında neden olmaktadır.

Bu coğrafi koşulların yanısıra, Kalkınma Bakanlığı (mülga DPT) tarafından 2003 yılında hazırlanan İllerin ve Bölgelerin Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Sıralaması Araştırması'na göre genel gelişmişlik bakımından Kars ili 67, Ardahan 74, Iğdır 69 ve Ağrı 80. sırada yer almakta iken 2011 yılında güncellenen 2014 – 2023 TRA2 Bölge Planı çalışmasına göre Kars 68, Ardahan 71, Iğdır 69 ve Ağrı ili 79. sıradadır. Bu durum bölgenin durumunda dikkate değer olumlu değişikliklerin oluşmadığı, bilakis ülke geneline kıyaslandığında olumsuz bir tablo ortaya çıktığını göstermektedir. Bu çalışmalar kapsamında bölgenin temel kamu hizmetleri konusunda Türkiye'nin en geri kalmış bölgelerinden birisini oluşturduğunu ve dolayısıyla kamu hizmetinin niteli ve nicelik olarak artırılmasının bölgede hayati önem taşıdığını göstermektedir.

Bölgeye yönelik yürürlükteki Ardahan-Kars-Iğdır-Ağrı Planlama Bölgesi 1/100.000 ölçekli Çevre Düzeni Planı incelendiğinde ise bu bölgesel niteliklerin plan kararlarında yansdığı görülmektedir.

2. Plan Değişikliğinin Amacı:

Iğdır Valiliğince (Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü) yürürlükteki Ardahan-Kars-Iğdır-Ağrı Planlama Bölgesi 1/100.000 ölçekli Çevre Düzeni Planında “Kayalık Taşlık Alanlar”da Maden Kanunu ve Kamu Yatırımlarına yönelik yapılmak istenen çeşitli faaliyet konularının Bakanlığımızca değerlendirilmesine yönelik olarak iletilen taleplere ilişkin çevre düzeni planının amaç, ilke, hedef, stratejileri ve plan kararları kapsamında yapılan incelemede; çevre düzeni planında “Jeolojik oluşumları nedeniyle ya da erozyon sonucu topraksız kalmış alanlardır.” şeklinde tanımlanan “Kayalık Taşlık Alanlar”da doğal karakterin korunmasının esas olduğu ve bu alanlarda yapı yapılamayacağına hüküm altına alınmış olduğu anlaşılmaktadır. Diğer taraftan tüm planlama bölgesinde; çevre düzeni planının, 7.15. ve 7.16. numaralı, ihtiyaç duyulacak kamu yatırımlarına yönelik genel plan hükümleri ile Maden Kanunu kapsamındaki uygulamalara yönelik 8.21 numaralı özel plan hükümleriyle belirlenen genel ilke ve esaslar çerçevesinde, tanımlanan faaliyetlerin çevre düzeni planında değişikliğe gerek olmaksızın ilgili kurum ve kuruluş görüşleri, ayrıntılı etüt ve analizler doğrultusunda yapılabileceğinin hüküm altına alındığı anlaşılmaktadır.

Ancak oldukça kısıtlı olanaklara sahip olan bölgede; çevre düzeni planında da oldukça büyük alanlar olan “Kayalık Taşlık Alanlar”da, zorunlu istisnalara yer verilmeden tamamen yapı yapılamayacağına hüküm altına alınmış olmasının bölge gerçekleri ile örtüşmediği ve bu hususa açıklık getirilmesi amacıyla yönelik plan hükümlerinde düzenleme yapılması gerekliliği ortaya çıkmıştır.

3. Ardahan-Kars-Iğdır-Ağrı Planlama Bölgesi 1/100.000 ölçekli Çevre Düzeni Planı ve Değişikliği Kararları

Maden Kanunu Kapsamında Yapılacak Uygulamalara Yönelik Çevre Düzeni Planı Kararları

Çevre Düzeni Planının 8. Özel Hükümler, "8.21.Maden İşletme Tesisleri, Geçici Tesisler Ve Ocaklar" başlığı altında;

"8.21.1.Madencilik faaliyetlerinde maden kanunu ve buna bağlı yönetmelik hükümlerine uyulur.

8.21.2.Maden ruhsatlı sahalarda, ihtiyaç duyulan geçici tesisler ilgili kurum ve kuruluşlardan izin almak kaydı ile yapılabilir. Bu tesisler için Maden İşleri Genel Müdürlüğünden geçici tesis olduğuna dair belge alınması zorunludur.

8.21.3.Geçici tesislerin kullanımı maden ruhsatının veya maden rezervinin işletme süresi ile sınırlıdır. Geçici tesisler kullanım süresinin bitmesi durumunda kaldırılır.

8.21.4.Maden işletme ruhsatı alınan alanlar, bu çevre düzeni planının veri tabanına işlenmek üzere, Maden İşleri Genel Müdürlüğü'nce, 1/25.000 ölçekli, koordinatlı haritalara işlenerek, sayısal olarak Bakanlığa gönderilir.

8.21.5.Madencilik faaliyet sahalarında ÇED yönetmeliği ve diğer mevzuat hükümlerine uyulacaktır.

8.21.6.Madencilik faaliyetlerinde çevreye zarar verilmemesi için her türlü önlem tesis sahiplerince alınacaktır.

8.21.7.İçme ve kullanma suyu rezervuarlarının uzun mesafeli koruma alanının yatay olarak ilk 3 km. genişliğindeki bölümünde; galeri yöntemi patlatmalar, kimyasal ve metalurjik zenginleştirme işlemleri yapılamaz. Kirlilik oluşturmayacağı bilimsel ve teknik olarak belirlenen, ÇED yönetmeliği hükümlerine göre uygun bulunan ve atıklarını havza dışına çıkaran veya geri dönüşümlü olarak kullanabilen madenlerin çıkarılmasına; sağlık açısından sakınca bulunmaması, mevcut su kalitesini bozmayacak şekilde çıkartılması, faaliyet sonunda arazinin doğaya geri kazandırılarak terk edilmesinin taahhüt altına alınması, koşullarıyla izin verilebilir.

8.21.8.İçme ve kullanma suyu kaynaklarının mutlak, kısa ve orta mesafeli koruma kuşaklarında madencilik faaliyetlerine izin verilmez.

8.21.9.İçme ve kullanma suyu kaynaklarının uzun mesafeli koruma kuşaklarında yapılacak madencilik faaliyetleri sırasında içme suyunun kirlenmemesi esastır.

8.21.10.İçme ve kullanma suyu kaynaklarının koruma alanlarında bulunan derelerden kum ve çakıl çıkartılması amacıyla kum ocağı açılmasına izin verilmez.

8.21.11.Maden ruhsatının süresinin veya rezervin bitmesi halinde işletme sahasının "çevre ile uyumlu hale getirilmesini" içeren projenin ilgili idareye sunulması ve ilgili idareye yazılı taahhütte bulunulması zorunludur.

8.21.12.Birinci sınıf gayri sıhhi müesseseler kapsamına giren maden üretim faaliyetleri ve bu faaliyetlere dayalı olarak üretim yapılan tesislerin etrafında mülkiyet sınırlarında sağlık koruma bandı bırakılması zorunludur. Sağlık koruma bandı içerisinde yapılaşmaya izin verilmez. çed raporu düzenlenmesi gereken tesislerde, ÇED raporunda belirlenen mesafeler esas alınır.

8.21.13.Bu planın onayından önce, tesis kullanıcılarına ulaşılamayan ve faaliyeti sona ermiş / terk edilmiş kum, çakıl, taş, veya maden ocakları iyileştirme projesi; valilik denetiminde ilgili idareye yaptırılır, uygulama valilikçe denetlenerek sonuçlandırılır."

hükümleri yer almaktadır.

Çevre Düzeni Planının Onayı Sonrasında İhtiyaç Duyulacak Kamu Yatırımlarına Yönelik Plan Kararları

Çevre Düzeni Planının, 7. Genel Hükümler başlığı altında;

“7.15. Planlama bölgesinde ihtiyaç olması halinde güvenlik, sağlık, eğitim v.b. Sosyal donatı alanları, büyük kentsel yeşil alanlar, kent veya bölge/havza bütününe yönelik her türlü atık bertaraf tesisleri ve bunlarla entegre geri kazanım tesisleri, arıtma tesisleri, sosyal ve teknik alt yapı, karayolu, demiryolu, denizyolu, havaalanı, baraj, ve enerji iletimine ilişkin kullanımların alt ölçekli planları, bu planın koruma, gelişme ve planlama ilkelerine, ilgili kurum ve kuruluşların görüşlerine uyularak ilgili idaresince yapılır ve onaylanır. Kullanımlardan ÇED yönetmeliği kapsamında kalanlar için “çevresel etki değerlendirmesi olumlu” veya “çevresel etki değerlendirmesi gerekli değildir” kararının bulunması, ÇED yönetmeliği kapsamı dışında olanlar için ise ilgili kurum ve kuruluşların uygun görüşü olması kaydı ile hazırlanacak olan imar planları çevre düzeni planı değişikliğine gerek olmaksızın ilgili idaresince hazırlanır ve onaylanır. Onaylanan planlar sayısal ortamda veri tabanına işlenmek üzere bakanlığa gönderilir. Söz konusu tesisler/tesis alanları amacı dışında kullanılamazlar.

Yakma veya düzenli depolarının yanı sıra fiziksel/kimyasal/biyolojik önileme ünitelerini içeren entegre atık bertaraf veya geri kazanım tesislerinin yer seçiminde, atığın en yakın ve en uygun olan tesiste bertaraf edilmesi ilkesi çerçevesinde, bölgenin atık miktarı dikkate alınarak ilgili kurum ve kuruluşların görüşü doğrultusunda tesisin yer seçimi belirlenir.

7.16. Planlama bölgesinde, kentsel ve kırsal yerleşme alanları dışında gereksinim duyulması halinde; Toplu Konut İdaresi'ne (TOKİ) tahsis edilmiş alanlarda TOKİ tarafından üretilecek toplu konut alanlarına ve Özelleştirme İdaresi Başkanlığı'nca yürütülen faaliyetlerin alan kullanım türlerine ilişkin başvurular ile 6306 sayılı Afet Riski Altındaki Alanların Dönüştürülmesi Hakkında Kanuna tabi alanlara ilişkin uygulamalar, bu planın koruma, gelişme ve planlama ilkeleri ve nüfus kabulleri doğrultusunda, ilgili kurum ve kuruluş görüşleri alınarak ilgili idaresince değerlendirilir. Bu doğrultuda hazırlanacak alt ölçekli planlar sayısal ortamda veri tabanına işlenmek üzere Bakanlığa gönderilir. Kentsel ve kırsal yerleşme alanları içerisinde kalması durumunda söz konusu talepler çevre imar bütünlüğü çerçevesinde ilgili idaresince alt ölçekli planlarda değerlendirilir.”

hükümleri yer almaktadır.

“Kayalık Taşlık Alan”larda Yer Alan Bölgelere Yönelik Plan Kararları

Çevre Düzeni Planının “4. Tanımlar” Başlığı altında yer alan 4.54 numaralı maddesinde “Kayalık-Taşlık Alanlar; “Jeolojik oluşumları nedeniyle ya da erozyon sonucu topraksız kalmış alanlardır.” şeklinde tanımlanmakta olup Çevre Düzeni Planının 8. Özel Hükümler, 8.15. Doğal Karakteri Korunacak Alanlar, “8.15.1. Kayalık-Taşlık Alanlar” başlığı altında ise; “Bu alanların doğal karakterlerinin korunması esastır. Bu alanlarda yapı yapılamaz.” hükmü yer almaktadır.

Yukarıda yer alan plan hükümleri birlikte değerlendirildiğinde çevre düzeni planının amaç, ilke, hedef, strateji ve plan kararları çerçevesinde;

Çevre düzeni planında “Jeolojik oluşumları nedeniyle ya da erozyon sonucu topraksız kalmış alanlardır.” şeklinde tanımlanan “Kayalık Taşlık Alanlar”da yapı yapılamayacağına hüküm altına alınmış olmakla birlikte tüm planlama bölgesinde; çevre düzeni planının, 7.15. ve 7.16. numaralı ihtiyaç duyulacak kamu yatırımlarına yönelik genel plan hükümleri ile Maden Kanunu kapsamındaki uygulamalara yönelik 8.21 numaralı özel plan hükümleriyle belirlenen genel ilke ve esaslar çerçevesinde, tanımlanan faaliyetlerin çevre düzeni planında değişikliğe gerek olmaksızın ilgili kurum ve kuruluş görüşleri, ayrıntılı etüt ve analizler doğrultusunda yapılabileceğinin hüküm altına alındığı anlaşılmaktadır. Bu hususlar göz önünde bulundurulduğunda “Kayalık Taşlık Alanlar”da tamamen yapı yasağı getirmek yerine çevre düzeni planının planlama bölgesi bütününde esas aldığı 7.15, 7.16 ve 8.21 numaralı plan hükümlerinde tanımlanan faaliyetlerin bu alanlarda yapımına izin verilebileceği değerlendirilmiştir.

Bu doğrultuda konu, “Mekansal Planlar Yapım Yönetmeliği”nin “Revizyon ve Değişiklikler” başlıklı 20.(2/a) Maddesi “Kamu Yatırımlarına” ve 20.(2/ç) Maddesi “Planın uygulanmasında karşılaşılan güçlükler ve maddi hataların giderilmesine” kapsamında değerlendirilerek;

“Ardahan-Kars-Iğdır-Ağrı Planlama Bölgesi 1/100.000 Ölçekli Çevre Düzeni Planı”nın “8.15.1. Kayalık Taşlık Alanlar: Bu alanların doğal karakterlerinin korunması esastır. Bu alanlarda yapı yapılamaz” plan hükmünün,

“8.15.1. Kayalık-Taşlık Alanlar: Bu alanların doğal karakterlerinin korunması esastır. Bu alanlarda bu planın 7.15, 7.16 ve 8.21 numaralı plan hükümleri dahilindeki faaliyetler haricinde yapı yapılamaz.” şeklinde düzenlenmiştir.